सर्वाण्यपि रूपाणि भौवादिकखषतिवत् (346) ज्ञेयानि। [1]दण्डोपमाषम्-दण्डेनोपमाषं वा गाः कालयति। [2]माषः, [3]मषी।

(1233)"मसी परिणामे" (IV-दिवादिः-1221. अक. सेट्. पर.)

परिणामः—विकारः।

'—परिमाणे' इति कविकल्पद्रुम-माधवीयधातुवृत्त्योः पाठः। 'समी—' इति क्वचित् पाठः।

मासकः-सिका, मासकः-सिका, मिमसिषकः-षिका, मामसकः-सिका; मसिता-त्री, मासयिता-त्री, मिमसिषिता-त्री, मामसिता-त्री; इत्यादीनि समस्तान्यपि रूपाणि प्रातिस्विकरूपाणि विना भौवादिकग्रसतिवत् (440) ज्ञेयानि। [4]मस्तः-मस्तवान्, मस्तकम्, [5]मासः, [6]मस्यन्-न्ती-ती, [7]मः-मसौ-मसः, इतीमानि रूपाण्यस्मात् सम्भवन्तीति विशेषः।

(1234) "मस्क गत्यर्थे" (I-भ्वादिः-102. सक. सेट्. आत्म.)

मस्ककः-स्किका, मस्ककः-स्किका, मिमस्किषकः-षिका, मामस्ककः-स्किका; इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि भौवादिककर्जतिवत् (169) ज्ञेयानि। क्विपि [8]मक्-मस्कौ-मस्कः इति रूपम्। [9]मस्कनः। अस्य आत्मनेपदित्वात् शानचि मस्कमानः इति भवति।

---

1. 'हिंसार्थानां च समानकर्मकाणाम्' (3-4-48) इति णमुल्। 'तृतीयाप्रभृतीनि—' (2-2-21) इति समासविकल्पः।
2. मष्यते = हिंस्यते बुद्धिभ्रंशसम्पादनेन इति **माषः** = धान्यविशेषः। संज्ञायाम्, 'हलश्च' (3-3-121) इति करणे घञ्।
3. 'इक् कृष्यादिभ्यः' (वा. 3-3-108) इतीक्प्रत्यये, 'कृदिकारादक्तिनः' (ग. सू. 4-1-45) इति ङीषि च **मषी** इति सिद्ध्यति। **मषी** = स्याही।
4. ईदित्वात्, '**श्वीदितो निष्ठायाम्**' (7-2-14) इति निष्ठायामिण्निषेधे रूपमेवम्। निष्ठान्तात् संज्ञायां कन्प्रत्यये **मस्तकम्** इति भवति।
5. मस्यते = परिमीयतेऽनेनेति **मासः** = त्रिंशद्दिनावधिकः कालविशेषः। एतच्च धातोरस्य परिमाणार्थकत्वे ज्ञेयम्। परिणामार्थकत्वे तु मस्यति = पदार्थान् परिणमयतीत्यर्थे बाहुलकात् संज्ञायां घञि **मासः** इति सिद्ध्यति। **मास्**शब्दस्तु प्रकृत्यन्तरम्, नास्माद्धातोः सिद्धमिति ज्ञेयम्।
6. शतरि दिवादित्वात् श्यनि रूपमेवम्।
7. क्विपि धातुसकारस्य रुत्वे विसर्गे च रूपमेवम्।
8. 'स्कोः संयोगाद्योरन्ते च' (8-2-29) इति सकारस्य पदान्तनिमित्तको लोपः।
9. 'अनुदात्तेतश्च हलादेः' (3-2-149) इति ताच्छीलिके युचि रूपम्।